

### Бліц-турнір

Як називаються слова, які позначають головний зміст речення?

У чому полягає різниця між реченнями непоширеними і поширеними?

Що таке обставина?

Чи може бути речення без присудка?

Чи є вставні слова членами речення?

Скільки граматичних основ може містити просте речення?

Як віднайти підмет у реченні?

### Вправа 1. Прочитайте речення. Знайдіть та обведіть підмети.

*Дощ ущух. І проглянуло сонце червоне (В.Бондар). Прошли дощі. Стрясають срібні сльози зелені віти над моїм чолом (В.Сосюра).*

*Похитуються тополі. Повітря тремтить, як шовк на п'яльцях. (Г.Білоус).*

*Захитались тіні. Призабута річка знов гойдає стиха човен мій (М.Доленго).*

*Надходить вечір... Тіні на землі стають все довші. Наче на екрані, пливуть хмарин багряні кораблі у голубому неба океані (В.Сосюра).*

### Творче завдання. Придумайте речення

1. Про природу (+ 2 додатки)
2. Про родинні стосунки (+2 підмети)
3. Про себе (+ 2 означення)
4. Про друга (+2 присудки)

### Вправа 2. Перефразуйте речення, залишаючи його смисл незмінним.

*Груди Дніпрові у праведнім гніві горять. (М.Шевченко.)*

*Я хотів би літати, як птах. (Д.Павличко.)*

*Ні, дрібніти я не мушу! Я з низького вирву душу! (Б.Грінченко.)*

*Був Славута від бур величавим. (Л.Забашта.)*

*Ми у борні були хоробрими. (Н.Вапцаров.)*

### Вправа 3. Залиште у реченні лише граматичну основу. Виконуйте завдання, обговорюючи його з друзями.

*І. Шуміла осінь жовтим садом. (В.Сосюра.) Червона осінь сіла спочивать.*

*(А.Малишко.) Осінь я давно хвалити звик за її веселий, добрий звичай.*

*(М.Рильський.) Це ж коли, з яких покосів так нечутно вийшла осінь? (Б.Олійник.)*

*Осінь – вмирання, примир'я, прощання. (Олександр Олесь.) Я по землі люблю*

*ходити босим. (М.Сингаївський.) Сьогодні я такий щасливий. (В.Сосюра.) Вода*

*стає прозорішою. (А.Малишко.) Мерзла і лунка була дорога. (М.Рильський.)*



Переважає більшість дієслів керує іменниками в якомусь певному відмінку. Таке саме правило є й у російській мові, але відмінки керованих іменників не завжди збігаються при аналогічних дієсловах з українськими.

Наприклад, дієслово дякувати керує іменником чи займенником у давальному відмінку: дякую батькові, дякуємо тобі, — а в російській відповідне благодарить вимагає знахідного відмінка: благодарю отца, благодарим тебя.

АБО дієслово зрадити керує іменником чи займенником у знахідному відмінку: зрадив мене, зрадив своє слово, а російське изменить — у давальному відмінку: изменил мне, изменил своему слову.

Вправа 4. Правильне вживання мови. До поданих зразків допишіть слова, яких вимагає відповідна форма дієслова.

1. Дієслово + іменник у родовому відмінку (кого? чого?):

- вживати:
- вчити, вчитися, навчати, навчатися:
- глядіти, доглядати:
- грати, гуляти (з прийменником у, в):
- завдавати:
- зазнавати, зазнати:
- послухати, послухатися:

2. Дієслово + іменник (займенник) у давальному відмінку (кому? чому?):

- вибачати:
- прощати:
- дякувати:
- віддячити, оддячити:
- боліти<sup>2</sup>: боліла йому голова.

3. Дієслово + іменник (займенник) у знахідному відмінку (кого? що?):

- зрадити:
- бачити:
- опанувати:

Дієслово + іменник в орудному відмінку (ким? чим?):

- **вкриватися** (в значенні “перетворюватися на щось, укриватися чимось”):
- говорити, читати (якоюсь мовою):
- одружитися (з кимось):
- їхати, пливти: